

Følelser er ikke nødvendigvis et dårlig navigasjonsverktøy. Men hva med alle de menneskene som våre følelser ikke når ut til eller finner frem til, spør Einar Øverenget. Her en demonstrasjon mot regjeringens behandling av asylbarn tidligere i mars. FOTO: Scanpix

Med følelser som rettesnor

Hvilke barn skal sendes ut av Norge? Det riktige svaret er: Noen.

Kronikk

Einar Øverenget filosof, Humanetisk Akademi
Publisert: 16.mar. 2012 (10:15) Oppdatert: 16.mar. 2012 (11:29)

Nathan, en 6 år gammel gutt født i Norge, skal kanskje sendes tilbake til Etiopia sammen med sine foreldre. Tirsdag slo justisministeren i praksis fast at det kommer til å skje, onsdag kom man i Utlendingsnemda frem til at hans sak skal vurderes nærmere.

Hvorfor denne endringen? Jeg vil tro at det i hvert fall delvis skyldes at man har greid å skape et sterkt press i opinionen. Kanskje er presset berettiget - kanskje ikke. Kanskje har ikke Nathans sak vært utredet tilstrekkelig, eller kanskje er det presset i seg selv som krever en politisk håndtering?

Enkeltskjebner som brekkstang

En pressgruppe vil stå sterkt i å tydeliggjøre sin sak om de greier å løfte frem en enkeltskjebne som mennesker kan identifisere seg med. Historien om Nathan berører og engasjerer - og den vekker sterke følelser.

Men man løper en viss risiko med en slik strategi: Faren er at opinionens følelser etter hvert knytter seg eksklusivt til denne ene personen og ikke til saken selv og alle andre i samme situasjon.

Ofta legitimeres en slik strategi ved at fokuset på enkeltskjebnen kan fungere som brekkstang for alle andre i samme situasjon, men det er ikke alltid tilfellet. Det kan også være slik at saken i praksis ender opp med utelukkende å dreie seg om denne ene personen.

Hvem skal ut?

Historien om Nathan synliggjør et ubehagelig spørsmål: Hvilke barn skal sendes ut av Norge? Spørsmålet høres kanskje brutalt ut, men det er helt nødvendig å stille det. Og det riktige svaret er: Noen. Noen barn skal sendes ut av Norge - og noen barn bør få bli.

Om du for eksempel kommer til Norge som asylsøker, må visse kriterier tilfredsstilles for at den som søker om opphold skal kunne få innvilget et slikt opphold. Vi kan ikke innvilge alle som kommer til Norge opphold, ganske enkelt fordi det vil undergrave vår evne til å ta imot og gi støtte til de som virkelig trenger beskyttelse.

Selve asylinstituttet innebærer altså at noen - også barn - skal sendes ut av Norge. Og det skjer fortløpende. Når Marie Amelie ble sendt ut av landet 24. januar i fjor, var hun ikke alene på flyet. Sammen med henne satt det en rekke tsjetsjenske småbarnsfamilier som også ble sendt ut av landet. Ingen tok til orde for at disse barna ikke skulle sendes ut av landet sammen med sine foreldre.

Beskyttelsesbehov

Men om noen skal sendes ut og noen skal få bli, dukker det neste spørsmålet opp: Hvem skal få bli - og hvordan skal vi skille mellom de som skal få bli og de som skal sendes ut? Vi må ha noen kriterier for dette - og et sentralt kriterium for å få politisk asyl er om du kan godtgjøre at du har et beskyttelsesbehov.

De såkalte asylbarna er barn av foreldre som ikke kan godtgjøre at de har krav på beskyttelse og som dermed ikke har fått opphold i Norge. De har ikke returnert frivillig og oppholder seg dermed nå ulovlig i Norge - og kan dermed også sendes tilbake til Etiopia.

Tilknytning til riket

Nå fremheves det imidlertid at det kan være andre grunner til at disse barna allikevel bør få bli, og det er at de har en tilstrekkelig sterk tilknytning til riket. Nathan er født i Norge og har ikke noe forhold til sine foreldres hjemland. Han snakker norsk så godt som noen annen på sin alder og er godt integrert i nærmiljøet.

Spørsmålet melder seg med tyngde: Det må da være greit at han får bli - sammen med sine foreldre? Det vil være ille for ham å bli sendt tilbake til Etiopia - det ville virkelig ikke være til hans eget beste. Det er vanskelig ikke å reagere sterkt følelsesmessig i en slik sak.

Vekke følelser

Følelser er ikke nødvendigvis et dårlig navigasjonsverktøy. Men hva med alle de menneskene som våre følelser ikke når ut til eller finner frem til? Jeg husker en 12 år gammel gutt med Downs som ble sendt ut av landet mens Amelie-diskusjonen pågikk. Det var ingen som kjempet hans kamp - ingen som tok til orde for hans sak. Greide han ikke å vekke de nødvendige følelsene?

Selv om følelser er en sterk og viktig drivkraft, forsøker man innen etikken å bøte på noe av den vilkårlighet som følger følelsene ved å trekke frem visse prinsipper. Et av de mest grunnleggende etiske prinsippene er likhetsprinsippet og det krever ganske enkelt at like tilfeller skal behandles likt.

Likhetsprinsippet

Det prinsippet stikker dypt - og det er dette man forsøker å forplikte seg til i asylpolitikken: Alle de som tilfredsstill kriteriene for å bli, må få bli - og de som ikke gjør det, bør ikke få bli. Dette helt uavhengig av våre følelser og hvorvidt vi liker eller ikke liker de menneskene det gjelder.

Likhetsprinsippet innebærer ikke at alle skal behandles likt. Likhetsprinsippet krever at like tilfeller skal behandles likt, og at ulike tilfeller behandles ulikt. Det kan være helt greit å forskjellsbehandle - det er det man gjør når man lar noen få opphold i landet, mens andre får avslag - men likhetsprinsippet krever at du skal begrunne den forskjellsbehandlingen ved å peke på en relevant forskjell mellom den ene og den andre.

Enkeltskjebne

Når man fremmer en sak ved å løfte frem en enkeltskjebne løper man en viss risiko for å bryte med dette prinsippet. Vi må derfor være oss bevisst at det presset som mobiliseres med utgangspunkt i et enkelttilfelle kan slå ut på en urettferdig måte - slik at de veldig få som av forskjellige grunner evner å vekke sterke følelser i befolkningen vinner frem på bekostning av dem som ikke gjør det.

Selv en individuell behandling av mennesker må operere innenfor rammen av likhetsprinsippet krav om at like tilfeller behandles likt.

Ønsker vi det?

Om man nå ønsker en endring av lov eller praksis med utgangspunkt i Nathan-saken innebærer det at alle barn som blir født i Norge av mennesker som oppholder seg ulovlig i landet bør få opphold - sammen med sine foreldre - om de har greid å oppholde seg i landet en viss tid.

Ønsker vi det? Er barna tjent med det? Kan ikke det innebære at barn blir gjort til virkemidler for foreldres kamp for å bli i landet?

Asylbarna

- I dag har omtrent 450 papirløse asylbarn som har bodd i Norge i mer enn tre år.
- 15. mars trådte den omstridte returavtalen mellom Norge og Etiopia i kraft.
- 32 fedre og mødre fra Etiopia risikerer dermed å bli skilt fra 46 barn i alderen i 0- 11 år.
- Situasjonen er kritisert av både opposisjonen og SV, som sitter i regjering.

Mest lest meninger

Når er man norsk?

Debatten de siste dagene viser at det enkle spørsmålet ofte får mindre enkle svar.

Når er en svarting en svarting?

Tabloidisering av debatten kan føre til en «etnifisering» av velferdsutfordringene i Groruddalen.

Frihandel med skylapper

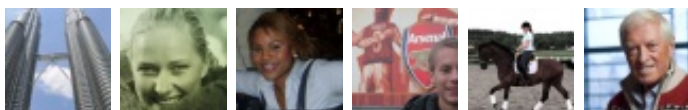
Frihandel betyr en omfordeling av verdier. Men gjelder det forskjellige etiske regler for en slik omfordeling hjemme og i utlandet?

Aftenposten meninger på Facebook

Liker

5,458 personer liker Aftenposten meninger.

William

Ragna

Sara

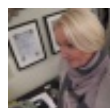
Jørgen

Hanne

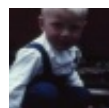
Audun

Lise Søttar

Kate

Jon

Oddny Irene